

Світлана Мишко

кандидат педагогічних наук, доцент,
завідувачка кафедри полікультурної освіти та перекладу
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
orcid.org/0000-0001-6773-219
Ужгород, Україна, 0995533566
svitlana.myshko@uzhnu.edu.ua

Катерина Лізак

старший викладач кафедри філології
Закарпатського угорського
інституту ім. Ференца Ракоці II
orcid.org/0000-0002-7873-535
Берегово, Україна, 0993077163
lizak.kati1@gmail.com

**Особливості перекладу реалій з англійської на українську,
угорську та російську мови
(на матеріалі твору А. Конан-Дойля «Собака Баскервілів»)**

Анотація. В статті розглядаються проблеми перекладу, які через свою творчу природу були нескінченним джерелом наукових дискусій. Одне з таких питань - переклад реалій або слів, пов'язаних з культурою, оскільки крім володіння принаймні двома мовами, перекладачеві потрібні глибокі знання та розуміння історичного походження нації, її культури та традицій. Перекладацькою практикою підтверджено, що при перекладі реалій виникають певні труднощі, але це не означає, що вони не можуть бути перекладені. Ми поділяємо думку перекладознавців, відповідно до якої поняття «реалія» слід відмежувати від поняття «термін». Слід підкреслити, що особливе місце в перекладі реалій займає переклад лакун, які пов'язані з відсутністю або наявністю самої реалії в культурі того чи іншого народу. Лакуни навіть називали білими плямами на семантичній мапі мови. Метою дослідження є аналіз літератури, присвяченої перекладу реалій та виявлення подібностей та відмінностей перекладу реалій з англійської на українську, угорську та російську мови, пов'язаних із відмінностями культур носіїв мови (на матеріалі твору А. Конан-Дойля «Собака Баскервілів»). Відповідно до мети в роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, які забезпечили цілісний підхід до вирішення проблеми, а саме: методи критичного аналізу та синтезу, описовий, порівняння, аналогії та узагальнення.

Теоретичні рамки нашого дослідження базуються на таксономії перекладацьких операцій К.Кінґа. Автори приходять до висновку, що перекладач на українську мову обирає перекладацькі трансформації більш строго дотримуючись теорії. Угорський та російський перекладачі виявляють більшу автономію в перекладі там, де конкретна трансформація не є обов'язковою. Результати, отримані при аналізі перекладу на мови, які належать до різних мовних сімей, можуть представляти певний інтерес для теорії перекладу. Результати дослідження можуть слугувати основою для майбутнього дослідження.

Ключові слова: переклад, трансформаційні операції, перекладацькі операції, лексична трансформація, культурні відмінності, культурний термін, реалія, лакуна.

Abstract. The article deals with the problems of translation which due to its creative nature, have been an endless source of scholarly discussions. One of such issues is the translation of culture-bound words or realia since apart from having native-like knowledge of at least two languages, a translator needs substantial knowledge and understanding of the historic background of a nation, its culture and traditions. Translation practice has confirmed that certain difficulties arise in translating realia, but this does not mean that they cannot be translated. We share the opinion of translators, according to which the concept of "realia" should be distinguished from the concept of a "term". It should be emphasized that a special place in the translation of realia is occupied by the translation of lacunae, which are associated with the absence or presence of the realia in the culture of a particular people. Lacunae were even called white spots on the semantic map of the language. The aim of the study is to analyze literature on realia translation and identify similarities and differences in the translation of realia from English into Ukrainian, Hungarian and Russian associated with the differences in the cultures of native speakers (based A. Conan Doyle's "The Hound of the Baskervilles"). According to the purpose of the study, general scientific and special research methods that provided a holistic approach to solving the problem were used, namely: methods of critical analysis and synthesis, descriptive method, methods of comparison, analogy and generalization. The theoretical framework of our research is based on K.Kinga's taxonomy of translation operations. The authors come to the conclusion that the Ukrainian translator chooses translation transformations more strictly adhering to theory. Hungarian and Russian translators show greater autonomy in translation where a specific transformation is not necessary. The results obtained from the analysis of translation into the languages that belong to different language families may be of certain interest for translation theory. The results of the study can serve as a basis for future research.

Keywords: translation, transfer operations, translation operations, lexical transfer operation, cultural differences, cultural term, realia, lacuna.

Вступ. На сучасному етапі розвитку суспільства для досягнення максимального взаєморозуміння при комунікації зростає значення перекладу і, зокрема, перекладу реалій, які мають національний характер, відсутні в інших культурах і інших мовах, характеризуються часовим забарвленням і які можна віднести до категорії безеквівалентної лексики. Слід підкреслити, що немає однозначної відповіді дослідників щодо категорії мовних одиниць, до якої належать реалії.

На нашу думку, найповніше передає суть реалій дефініція болгарських дослідників С. Влахова та С.Флоріна: «Реалії – це слова і словосполучення народної мови, які відображають найменування предметів, понять, явищ, характерних для географічного середовища, культури, матеріального побуту або суспільно-історичних особливостей народу, нації, країни, племені...» [4, с. 81].

Ми підтримуємо також твердження В. С. Виноградова, відповідно до якого реаліями вважаються специфічні факти історії та державного устрою національної спільноти, особливості її географічного середовища, характерні предмети побуту минулого і сьогодення, етнографічні та фольклорні поняття, відносячи їх до класу безеквівалентної лексики [3].

Ми поділяємо думку перекладознавців, відповідно до якої поняття «реалія» слід відмежувати від поняття «термін», адже реалії нерозривно пов'язані з історією та культурою певного народу і, відповідно, з художньою літературою, а терміни позбавлені національного забарвлення і належать, в основному, до сфери науки і створюються штучно для найменування певного предмета або явища, найчастіше на основі слів латинського та грецького походження, або шляхом переосмислення вже існуючих слів. Заслуговує уваги твердження А. Д. Швейцера, що в певних випадках спостерігається перехід реалій в терміни і навпаки, а також існує категорія одиниць, які можна вважати одночасно і термінами, і реаліями, тому при розмежуванні понять слід спиратися на контекст [14].

Перекладацькою практикою підтверджено, що при перекладі реалій виникають певні труднощі, але це не означає, що вони не можуть бути перекладені. Так, наприклад, перекладознавці лайпцизької школи стверджують, що різними мовами можна сказати одне і те ж, але, як правило, говорять по-різному. На їх думку, якщо б поняття передавалось однаково двома мовами, то ми говорили б не про дві мови, а про одну і ту ж мову [16].

Слід зазначити, що можливості перекладу реалій, які фактично зустрічаються в перекладах, зводяться до чотирьох основних випадків: транслітерація або транскрипція, створення нового (або складного) слова на основі вже існуючих в мові елементів, уточнюючий переклад та гіпонімічний переклад (заміна видового поняття на родове). Питання про вибір між транскрипцією (транслітерацією) і безпосередньо перекладом стосується, головним чином, ще незнайомих носіям мови перекладу слів [11].

Дуже часто між мовами та культурами існують відмінності і для досягнення успішного перекладу необхідна висока компетентність перекладача. Однак, перекладознавець О. Каде стверджує, що з мовної та комунікативної точки зору все мислиме людським розумом повинне бути здатним відтвореним будь-якою мовою. І оскільки все, що можна сказати однією мовою, може бути виражене іншою, можна зробити висновок, що все можна перекласти з будь-якої мови на будь-яку іншу мову. Тому переклад будь-якого тексту є об'єктивно можливим, навіть якщо існують різні кодифікації, історично обумовлені внаслідок того, що не всі мовленнєві спільноти перебувають на одній стадії еволюції [17, с.93].

У дослідника країнознавчо-орієнтованої лексики Г.Д.Томахіна при зіставленні американського варіанта англійської мови з російською мовою і відповідних культур зустрічаються терміни «денотативні реалії» і «конотативні реалії». Денотативні реалії, за визначенням Г. Д. Томахіна, – це такі факти мови, які позначають предмети і явища, характерні для даної культури, що не мають відповідностей в іншомовній культурі. Конотативні реалії, на противагу денотативним, позначають предмети, які нічим не відрізняються від аналогічних предметів культур, які зіставляються, але отримали в даній культурі і мові додаткові значення, які базуються на культурно-історичних асоціаціях, властивих тільки даній культурі [13].

Слід підкреслити, що особливе місце в перекладі реалій займає переклад лакун, які пов'язані з відсутністю або наявністю самої реалії в культурі того чи іншого народу. Лакуни навіть називали білими плямами на семантичній мапі мові. Виникнення лакун зумовлене соціально-політичним, суспільно-економічним та культурним життям народу. Слід зазначити, що проблему «лакун» досліджували Бархударов Л. С. [1] Мінченков А.Г. [9], Ревзин І.І., Розенцвейг В.Ю. [12]. Перекладознавці поділяють лакуни на абсолютні та відносні і вважають лакуни доволі невеликими групами лексичних одиниць. Л. С. Бархударов взагалі вважає лакуни «випадковими» [1, с. 93].

А.Г.Мінченков вводить новий термін — «лакуна номінації» і визначає її як прогалину в системі позначень, що виражається у відсутності в мові окремого слова для номінації того чи іншого сенсу. Лакуна номінації визначається як прогалина в системі позначень, що виражається у відсутності в мові окремого слова для номінації того чи іншого сенсу, при цьому цей сенс може бути звичним, давно сформованим, а може формуватися вперше при зіткненні з іншою понятійною системою, в тому числі при перекладі. Дослідник наголошує, що для того, щоб виробити теоретичні засади вирішення перекладацьких проблем, що виникають через наявність лакун у мові перекладу, необхідно заново осмислити хід процесу перекладу і позбутися деяких стереотипних уявлень [9, с.163].

Метою нашого дослідження є аналіз літератури, присвяченої перекладу реалій та виявлення подібностей та відмінностей перекладу реалій з англійської на

українську, угорську та російську мови, пов'язаних із відмінностями культур носіїв мови (на матеріалі твору А. Конан-Дойля «Собака Баскервілів»).

Методологія та методи дослідження. Відповідно до мети в роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження, які забезпечили цілісний підхід до вирішення проблеми, а саме: методи критичного аналізу та синтезу, описовий, порівняння, аналогії та узагальнення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретичні рамки нашого дослідження базуються на таксономії перекладацьких операцій Клауді Кінгі. Ці операції (заміна, переміщення, упущення, додавання, тощо) ми назвемо «трансформаційними операціями». Термін "трансформаційні операції" буде використовуватися в цьому дослідженні в широкому розумінні, включаючи всі операції, які виконують перекладачі, від автоматичної заміни до свідомого перерозподілу експліцитної та імпліцитної інформації [18, с.153].

Отже, у дослідженні ми проаналізуємо переклад реалій з англійської на три мови, а саме: українську, угорську та російську, фокусуючись на подібностях та відмінностях при перекладі. Слід зазначити, що з цих мов угорська належить до фіно-угорської сім'ї мов, тоді як англійська, українська та російська належать до індоєвропейської мовної сім'ї. Однак, українська, російська та угорська мови є синтетичними з розвинутою морфологією, тоді як англійська є аналітичного типу і досить бідною у плані морфології. З цієї причини трансформаційні операції, які використовуються для перекладу на ці мови, можуть викликати певний інтерес.

Для збору даних твір про Шерлока Холмса був обраний з двох причин. З одного боку, через специфіку англійської мови, яка є відображенням національної та культурної своєрідності народу цієї доби. З іншого боку, метою було уникнути надмірної кількості архаїзмів, які притаманні художнім творам даного жанру попередніх епох. В результаті, в роботі будуть проаналізовані приклади з одного з найвідоміших творів англійського письменника сера Артура Конан-Дойля — «Собака Баскервілів». Переклад цих творів був здійснений М.Дмитренком — на українську, А.Аркош — на угорську та Н.Волжиною — на російську мови.

У романі було знайдено 94 слів-реалій, найбільш характерні приклади перекладу яких представлені у дослідженні. Аналіз виявляє деякі закономірності вживання перекладацьких трансформацій. Так, лексичні трансформації, серед яких узагальнення (генералізація), розширення значення, опущення та додавання значення, цілісне перетворення та компенсація, часто використовуються для перекладу слів, пов'язаних з культурою. Цю думку також обґрунтовують приклади, взяті з аналізу «Собаки Баскервілів» Шерлока Холмса. Відповідно до них, розширення значення чи узагальнення є однією з найбільш широко використовуваних трансформаційних операцій для перекладу реалій.

У нижченаведених прикладах вживаємо скорочення, де МО значить «мова оригіналу», а МП вживається у значенні «мова перекладу».

Англійська МО ...*which is known as a “Penang lawyer”* [15, с. 640].

Українська МП...*з тих, що відомі під назвою «ломака»* [7, с. 1].

Угорська МП ...*afféle igazi kutyaitő* [19, с. 2].

Російська МП ...*из тех, что именуются «веским аргументом»* [8, с. 6].

Для передачі значення виразу, якого немає у цільових мовах застосовується узагальнення. Варто відмітити цікавий факт перекладу, а саме: і в угорській, і в українській мовах перекладачі передають значення реалії аналогічно, як специфічний вид інструменту, тоді як перекладач російською мовою вважає його своєрідним доказом вчиненого злочину.

Відповідно, опущення назви бренду та використання загальної назви замість нього, може розглядатися як форма узагальнення для торгової марки, характерної для культури мови оригіналу, але повністю невідомої читачеві цільової мови. Так, наприклад, як у випадку конкретної тютюнової суміші, що згадується в оповіданні.

Англійська МО: *When you pass Bradley's, would you ask him to send up a pound of the strongest shag tobacco?* [15, с. 653].

Українська МП: *Коли будете проходити повз крамницю Бредлі, попросіть його, будь ласка, прислати мені фунт найміцнішого тютюну* [7, с. 10].

Угорська МП: *Ha véletlenül Bradley boltja felé jár, szólna neki, hogy küldjön neked egy font erős pipadohányt?* [19, с. 18].

Російська МП: *Когда будете проходить мимо Бредли, не попросите ли его прислать мне фунт самого крепкого табака?* [8, с.22].

Якщо опустити назву бренду та узагальнити значення "shag", то всі три переклади виявляють схожість, адже вказаний лише міцний тип тютюну. Однак, інтенсивний аромат тютюну цієї марки нагадує англійцю про минулі часи і викликає добрі спогади. Отже, ностальгія та атмосфера епохи були втрачені в усіх трьох перекладах на вищезгадані мови.

В оповіданні читач стикається з низкою описових сцен. Загалом, ці місця та їх назви, а також їхнє культурне та історичне походження знайомі читачу, рідною мовою якого є англійська. Але, можливо, для читачів, які читають твір у перекладі, ці місця нічого не означають. У таких випадках перекладач, зазвичай, застосовує упущення та додає деякі коментарі, щоб передати конотативне значення топонімів. Отже, наведемо приклад для ілюстрації.

Англійська МО: *I assure you my cheeks flushed at the very thought. It might not even now be too late to overtake him, so I set off at once in the direction of Merripit House* [15, с. 687].

Українська МП: *Було ще не пізно наздогнати його, і я негайно подався в напрямку до Meppinim-хаус* [7, с. 34].

Угорська МП: *Mivel úgy gondoltam, talán nem késő, hogy utolérjem a baronetet, azonnal útnak indultam a „Csendes fészek” felé* [19, с. 59].

Російська МП: *И я сразу же отправился к Meppinim-хаусу* [8, с.63].

В угорському варіанті перекладач дотримується теорії, оскільки назва будинку Мерріпіт випущена, і для того, щоб надати певну довідкову інформацію про людей, які живуть у цій домівці та передати спокійну атмосферу в будинку, дається пояснення. Таким чином, читач цільової мови отримує уявлення про атмосферу будинку і може уявити людей, які там живуть. Очевидно, що український та російський переклади позбавляють читача цих додаткових відчуттів. Ці переклади є прикладом, коли українські та російські переклади ідентичні, але повністю відрізняються від перекладу, зробленого угорським перекладачем. Можливо, українські та російські перекладачі вважають додаткову інформацію, запропоновану угорським перекладачем, неважливою для розуміння ситуації. Ці досить різні підходи до перекладу можуть ілюструвати, наскільки переклад залежить від вибору перекладача.

Інший приклад різниці в перекладах може спостерігатися у випадку перекладу скорочень.

Англійська МО: "To James Mortimer, *M.R.C.S.*, ...", [15, с. 640].

Українська МП: На ньому було вигравірувано: «Джеймсові Мортимеру, **Ч.К.Х.Т.**, ...

Угорська МП: *James Mortimernek, a seborvosok királyi testülete tagjának*, ...” [19, с. 2].

Російська МП: Джеймсу Мортимеру, **Ч.К.Х.О.***, ...

Угорською мовою скорочення перекладається як словосполучення, тоді як в українській та російській мовах використовується відповідна аббревіатура. Однак, у російському перекладі наведено пояснення у виносці. Таким чином, схожими можна вважати переклади на угорську та російську мови, оскільки додаткова інформація надається, хоча і по-різному.

Ще одна лексична операція, яка часто використовується при перекладі реалій у оповіданні — додавання. Серед випадків додавання пояснення географічних назв та топонімів, таких як графства, різних типів населених пунктів та вулиць є найчисленнішими.

Англійська МО: *Mortimer, James, M.R.C.S., 1882, Grimpen, Dartmoor, Devon* [15, с. 642].

Українська МП: «Мортимер Джеймс, член Королівського хірургічного товариства з 1882 року, Грімпен, Дартмур, **графство Девоншир** [7, с.2].

Угорська МП: *Mortimer, James, 1882-től a seborvosok királyi testületének tagja, lakhelye Grimpen, Dartmoor, Devon megye* [19, с. 4].

Російська МП: «Мортимер Джеймс, с 1882 года член Королевского хирургического об- щества. Гримпен, Дартмур, **графство Девоншир** [8, с. 8].

Крім того, додавання часто застосовується при перекладі назв установ, при цьому переклад на українську, угорську та російську мови в більшості таких прикладів співпадає.

Англійська МО: *Then on Saturday, unless you hear to the contrary, we shall meet at the ten-thirty train from **Paddington***” [15, с. 665].

Українська МП: Тоді в суботу, якщо вас не буде повідомлено про які небудь зміни, зустрічаємося на **Педдінгтонському вокзалі** і їдемо поїздом о десятій тридцять [7, с.18].

Угорська МП: Akkor hát szombaton, hacsak közben másként nem határozok, találkozunk **Paddington állomáson**, a tízharmincas vonatnál [19, с. 33].

Російська МП: Значит, если отмены не будет, мы выезжаем в субботу поездом десять тридцать с **Паддингтонского вокзала** [8, с. 37].

Слід зазначити, що між перекладами на угорську або російську та українську мови, мають місце певні відмінності. Угорські та російські перекладачі не додають пояснювальної інформації, тоді як перекладач на українську мову вважає додаткову інформацію важливою для розуміння ситуації та вказує тип географічного розташування, як у наступному прикладі. Англійська МО: He married Beryl Garcia, one of the beauties of Costa Rica, and, having purloined a considerable sum of public money, he changed his name to Vandeleur and fled to England, where he established a school in the east of **Yorkshire** [15, с. 730].

Українська МП: Цей молодик одружився з Беріл Гарсія, однією з красунь Коста-Ріки, привласнив чималу суму державних грошей, поміняв прізвище Баскервіль на Ванделер і втік в Англію, де відкрив школу в східній частині **графства Йоркшир** [7, с. 63].

Угорська МП: Miután nagyobb összegű közpénzt sikkasztott, nevét Vandeleurre változtatta, és ide menekült Angliába, ahol is **Yorkshire** keleti felében magániskolát nyitott [19, с.110].

Російська МП: Сей небезызвестный вам молодчик женился на некой Бэрил Гарсия, одной из красавиц Коста-Рики, растратил казённые деньги и, переименовав фамилию на Ванделер, бежал в Англию, где вскоре открыл школу в восточной части **Йоркшира** [8, с. 112].

Однак, коли перекладач вважає важливим, надається додаткова інформація, як у наступному прикладі при перекладі угорською та українською мовами. В той же час перекладач російською мовою вважає, що додаткова інформація не є суттєво необхідною і не дає жодних пояснень. В цьому випадку переклад угорською та українською мовами є ідентичним.

Англійська МО: He brought it down by the **North Devon** line and walked a great distance over the moor so as to get it home without exciting any remarks., [15, с. 730].

Українська МП: Потім проїхав залізницею через **Південний Девон** і пройшов пустищем чималу відстань, аби в такий спосіб дістатися домівки, нікому не потрапивши на очі [7, с. 64].

Угорська МП: Az ebet az **észak-devoni vasútvonalon** lopta be a megyébe, s éjszaka, kerülőúton vitte haza a lápvidéken át, nehogy valaki megláthassa, s feltűnést keltsen vele [19, с. 111].

Російська МП: Потом **приехал** с ним в **Девоншир** по северной линии и сделал немалый конец пешком через болота, чтобы провести его домой незаметно [8, с. 113].

Знову ж таки, наведені приклади підтверджують високо творчу природу перекладу, оскільки ми можемо бачити, що коли перекладач стоїть перед певним вибором, тільки від його рішення залежить, яку операцію з перекладу застосовувати незалежно від мови перекладу.

Коли справа доходить до перекладу реалій, поряд з топонімами, одиниці вимірювання як частина національної культури, такі як, назви британських імперських традиційних мір та грошових одиниць мають бути перекладені. Для виконання цього завдання перекладачі зазвичай використовують узагальнення та перетворення.

Англійська МО: *You have presented **an inch or two** of it to my examination all the time that you have been talking* [15, с. 644].

Українська МП: *Розмовляючи зі мною, ви весь час показуєте мені його краєчок в **пару дюймів** завширшки* [7, с. 3].

Угорська МП: *Miközben beszélgettünk, egy **jó tenyérvnyi csíkot** szemügyre vehettem belőle* [19, с. 7].

Російська МП: *Разговаривая со мной, вы всё время показываете мне краешек этой рукописи **дюйма в два** шириной* [8, с. 6].

Оскільки у вищенаведених перекладах українські та російські перекладачі вважають міру важливою для розуміння, вони використовують операцію перетворення для передачі її значення. В той же час угорський перекладач має іншу думку і використовує для перекладу загальні терміни. Далі подібний переклад надається угорською мовою. Більше того, російський перекладач поділяє ту саму думку і передає значення, використовуючи загальний термін. Подібно до вищезазначених прикладів, саме український перекладач чітко дотримується теорії та забезпечує точний переклад шляхом перетворення.

Англійська МО: *And so did I," said Baskerville. "**Every inch** of it."* [15, с. 666].

Українська МП: *І я теж,— додав Баскервіль. — **Кожний дюйм*** [7, с. 18].

Угорська МП: *Én magam is - mondtá Baskerville. - A **legkisebb zugot** is megnéztem* [19, с. 33].

Російська МП: *И я тоже, – сказал Баскервиль. – Обшарил **все уголки*** [8, с. 38].

Тим не менше, якщо перекладачі вважають, що інформація є вагомою для надання доказів, вони одночасно використовують перетворення як лексичну трансформацію для перекладу.

Англійська МО: *No; he lay about **fifty yards** from it."* [15, с. 650].

Українська МП: *Ні, він лежав за **п'ятдесят ярдів** від неї* [7, с.8].

Угорська МП: *Nem. Körülbelül **ötven lábnyira** feküdt tőle* [19, с. 15].

Російська МП: *Нет, он лежал **ярдах в пятидесяти****** от неї* [8, с.19].

Висновки з дослідження. Наведені вище приклади перекладу реалій з англійської на угорську, українську та російську мови дозволяють нам зробити висновки про наявні тенденції перекладу. Так, незважаючи на те, що аналіз даних проводився на основі таких різних мов, як мова оригіналу — англійська та три мови перекладу, з одного боку українська та російська та віддалена від

них угорська мова, можна зробити висновок, що для перекладу реалій застосовуються загальновідомі лексичні трансформації. Більш цікавим при аналізі прикладів було порівняння цільових мов перекладу та виявлення подібностей та відмінностей у перекладах. Навіть на основі проведеного аналізу невеликої кількості прикладів, вимальовується загальна тенденція, а саме: перекладач на українську мову обирає перекладацькі трансформації, більш строго дотримуючись теорії. Водночас, угорський та російський переклади виявляють схожість в тому, що перекладачі цих мов виявляють більшу автономію в перекладі там, де конкретна трансформація не є обов'язковою і в таких випадках спостерігається схожість у виборі трансформаційних операцій.

На нашу думку, в подальшому потрібно проаналізувати більшу кількість прикладів для узагальнення висновків, але ці дані можуть слугувати основою для майбутнього дослідження.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бархударов, Л. С. Язык и перевод. М.: Международные отношения, 1975. 239 с.
2. Верещагин, Е. М., Костомаров В. Г. Лингвострановедческая теория слова. М.: Русский язык, 1980. 320 с.
3. Виноградов, В. С. Введение в переводоведение (общие и лексические вопросы) .М.: Издательство института общего среднего образования РАО, 2001. 224 с.
4. Влахов С. Непереводимое в переводе М. : Международные отношения, 1980. 381 с.
5. Герберт Алина Андреевна. Особенности перевода культурных реалий (на материале произведений Е.Замятина и А.Гавальда). *Вестник ВолГУ.Серия 9. Вып.12.2014.* сс.103-104
6. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. М. : Высшая школа, 1990. сс. 227–246.
7. Конан Дойл А. Собака Баскервилів. URL: https://read online.in.ua/read/sobaka_baskerviliv/
8. Конан Дойл А.Собака Баскервилей. URL:http://www.221b.ru/archive/The_Hound_of_the_Baskervilles.pdf
9. Минченков А. Г.Лакуны номинации как переводческая проблема. *Вестник СПбГУ. Сер. 9. 2011. Вып. 2,* сс.166-172
10. Мусина Надира Мейрамовна. Peculiarities of realities translation (on the material of literary work). *Молодой учёный №15 (201),* апрель 2018 г.
11. Реалия как объект перевода. URL: <http://study-english.info/article075.php>
12. Ревзин И.И., Розенцвейг В.Ю. Основы общего и машинного перевода. М.: Высшая школа, 1964. 244 с.

13. Томахин Г.Д. Реалии – американизмы: Пособие по страноведению. Учебное пособие для институтов и факультетов иностранных языков. М.: Высшая школа, 1988. 239 с.
14. Швейцер А.Д. Теория перевода: статус, проблемы, аспекты. М.: Наука, 1988. 215 с.
15. Conan Doyle A. The Complete Sherlock Holmes. L: Hamlyn Publishing, 1984. 1083p.
16. Guerra A.F. Translating Culture: Problems, strategies and Practical Realities. URL: <https://www.sic-journal.org/ArticleView.aspx?aid=173>
17. Kade, Otto, ed. Probleme des übersetzungswissenschaftlichen Textvergleichs. Leipzig: VEB Verlag Enzyklopädie, 1981. In: Guerra A.F. Translating Culture: Problems, strategies and Practical Realities. URL: <https://www.sic-journal.org/ArticleView.aspx?aid=173>
18. Kinga K. Languages in Translation. Budapest: Scholastica. Unchanged reprint, 2007. 473p.
19. Sir Arthur Conan Doyle. A sátán kutyája. URL: <https://mek.oszk.hu/01700/01718/01718.pd>

УДК 811.511.141'366 (075.8)

DOI: 10.24144/2617-3921.2020.18.111-121

Наталія Нодь

*кандидат філологічних наук, доцент кафедри угорської філології,
Ужгородський національний університет
orcid.org/0000-0002-2924-7889
м. Ужгород, Україна, +380672113933
kodobocznatalia@freemail.hu*

Система особових імен у народних казках Закарпаття

Анотація. До наймиліших спогадів нашого дитинства належать ті миті, коли на крилах казки ми можемо полетіти у світ уяви. Перечитавши знову ці казки вже як дослідниця, цікаво проаналізувати антропоніми, що в них вживаються. Важливо вивчити мотивацію називання в народних казках, у яких йдеться про минуле угорського народу, адже за допомогою цього можемо детальніше ознайомитися із звичками називання угорського народу.

Збиранням закарпатських народних казок займалися багато дослідників. Визначними є збірники Петра Лизанця та Марії Пунько, Ласло Шандора, у яких знаходимо багато типових, створених закарпатськими угорцями